

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 11.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.11.120>

УДК 338.432:005.21:502.131.1

Т. В. Понедільчук,

к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та економічної теорії,

Білоцерківський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0622-4318>

Є. М. Надараса,

магістрантка, Білоцерківський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-2833-8345>

СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ: АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ

T. Ponedilchuk,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of economics and economic theory, Bila Tserkva National Agrarian University

Y. Nadarasa,

Master's student, Bila Tserkva National Agrarian University

STRATEGIES FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF AGRIBUSINESS: ANALYSIS OF DOMESTIC EXPERIENCE

Стаття присвячена дослідженню сучасних підходів до сталого розвитку аграрного бізнесу в Україні. У статті проаналізовано ключові напрями реалізації стратегій сталого розвитку на прикладі діяльності ПрАТ

«Миронівський хлібопродукт» (МХП). Розглянуто проблеми енергетичної залежності, утилізації органічних відходів, сертифікації та соціальної відповідальності. На основі корпоративних звітів і відкритих джерел досліджено практичні рішення компанії: впровадження сонячних та когенераційних установок, проєкти з виробництва біогазу та біометану, системи накопичення енергії (ESS), а також сертифікації ISCC, Carbon Trust і GlobalG.A.P. Окремо розглянуто економічні та соціальні наслідки реалізації цих ініціатив у воєнних умовах. Визначено основні бар'єри масштабування сталих рішень — високу капіталомісткість, інфраструктурні обмеження та потребу у вдосконаленні державної підтримки "зеленої" енергетики. Проаналізовано взаємозв'язок між екологічними інвестиціями та підвищенням конкурентоспроможності підприємства. Зроблено акцент на тому, що системний підхід МХП формує нові стандарти корпоративної сталості в аграрному секторі України. Досвід компанії може слугувати моделлю для розробки політик енергетичної автономності та соціальної стійкості вітчизняних агропідприємств. Формулюються висновки щодо ефективності стратегічного підходу МХП та пропонуються практичні рекомендації для адаптації подібних рішень іншими агровиробниками в Україні.

The article is devoted to the study of modern approaches to sustainable development of agribusiness in Ukraine. The article analyses key areas of sustainable development strategy implementation using the example of PJSC Myronivsky Hliboproduct (MHP), focusing on the company's approach to energy transformation, circular economy practices, international certification standards, and social responsibility measures. Drawing on corporate reports, official announcements and industry analyses, the study documents MHP's deployment of renewable energy sources including photovoltaic installations and cogeneration units, the integration of Energy Storage Systems (ESS) for grid balancing, and the development of biogas and biomethane production projects that utilize poultry and agricultural by-products. The research pays special attention to recent achievements such as the commissioning of 15 MW of solar power and 18 MW of cogeneration capacity in 2024, the installation of ESS rated at 2 MW/4 MWh, and

the company's first export shipment of Bio- LNG to the European Union in 2025. It also analyses the role of international certifications (ISCC, Carbon Trust, GlobalG.A.P.) in enhancing market access and transparency. The article evaluates economic effects, including cost reductions, revenue diversification and tax contributions, as well as the social impact of MHP's initiatives during periods of military conflict, when the company continued operations, preserved jobs and supported local communities. Barriers to scaling up sustainable solutions are identified—high capital expenditures, regulatory and infrastructure limitations, and logistics for biomethane transport and storage. The main barriers to scaling up sustainable solutions have been identified: high capital intensity, infrastructure constraints, and the need to improve government support for green energy. The relationship between environmental investments and increased business competitiveness has been analysed. Emphasis is placed on the fact that MHP's systematic approach is shaping new standards of corporate sustainability in Ukraine's agricultural sector. The company's experience can serve as a model for developing policies for energy autonomy and social sustainability of domestic agricultural enterprises. Finally, the paper offers a set of policy and managerial recommendations aimed at supporting the replication of MHP's practices among small and medium agribusinesses in Ukraine, and proposes directions for further quantitative and supply-chain focused research that would enable a fuller assessment of greenhouse gas mitigation potential and economic feasibility under alternative market and policy scenarios.

Ключові слова: *сталий розвиток, МХП, біометан, відновлювана енергетика, циркулярна економіка, сертифікація.*

Keywords: *sustainable development, MHP, biomethane, renewable energy, circular economy, certification.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. *Сталый розвиток*

аграрного бізнесу передбачає гармонійне поєднання екологічних, соціальних і економічних аспектів діяльності підприємств, що спрямовані на мінімізацію негативного впливу виробництва на довкілля, забезпечення добробуту місцевих громад і досягнення довгострокової стабільності. У сучасних умовах цей підхід набуває особливої актуальності для великих аграрних компаній, таких як МХП, адже саме вони визначають динаміку розвитку галузі, задають стандарти ефективності й відповідальності та формують образ українського агробізнесу на міжнародній арені.

Серед ключових чинників, що зумовлюють необхідність реалізації стратегій сталого розвитку, можна виокремити зростаючий тиск на природні ресурси, зокрема землю, воду та енергоресурси; потребу у скороченні викидів парникових газів; забезпечення енергетичної безпеки в умовах глобальних енергетичних криз і цінових коливань; а також вимоги дотримання міжнародних стандартів ESG, GRI, ISCC тощо, які є передумовою успішного виходу на зовнішні ринки. Водночас значення соціальної відповідальності до працівників і місцевих громад набуває характеру конкурентної переваги, оскільки сучасні споживачі та інвестори дедалі частіше оцінюють компанії не лише за фінансовими результатами, а й за їхнім внеском у добробут суспільства.

До основних проблем, з якими стикається аграрний бізнес, зокрема МХП, варто назвати високі витрати на енергію та залежність від зовнішніх постачальників, що підвищує ризики у періоди економічної чи політичної нестабільності. Важливою проблемою є також утилізація відходів тваринництва та переробки, які можуть завдавати шкоди екології та створювати додаткові економічні ризики. Недостатня розвиненість інфраструктури для впровадження технологій поновлюваної енергетики, потреба у прозорості звітності та формуванні довіри з боку інвесторів і споживачів, особливо на міжнародних ринках, залишаються актуальними викликами. Додатково ситуацію ускладнюють соціальні й регіональні

ризика, пов'язані з воєнними діями, порушенням логістичних ланцюгів і необхідністю підтримки місцевих громад у кризових умовах.

Розробка та впровадження ефективних стратегій сталого розвитку є важливим завданням як для наукової спільноти, так і для практиків аграрної сфери. З наукового погляду це дає змогу формувати нові підходи до інтеграції економічних і екологічних пріоритетів, а з практичного — забезпечує підвищення ефективності агровиробництва, зменшення витрат і покращення репутаційного капіталу компаній. Досвід МХП як провідного гравця аграрного ринку України є цінним прикладом того, як принципи сталого розвитку можна адаптувати до умов вітчизняного бізнесу. Він може стати орієнтиром для інших підприємств у розробці власних політик сталого розвитку, а також стимулом до посилення партнерства між бізнесом, науковими установами та державними органами для досягнення спільних цілей економічного зростання та екологічної рівноваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сталого розвитку аграрного бізнесу та інтеграції екологічних принципів у корпоративні стратегії активно досліджуються у працях сучасних науковців. Зокрема, Шуст О.А. і Юхименко П.І. підкреслюють, що сталий розвиток підприємства є ключовою умовою адаптації до «зеленої» економіки та повинен базуватися на принципах екологічної, соціальної та економічної збалансованості [1]. Димань Т.М. розглянуто екологічну сталість підприємств агропродовольчого сектору, включно з формуванням «зелених» ланцюгів постачання, екологічного маркетингу та інституційних механізмів сталості — це можна напряму пов'язати з екологічними ініціативами МХП (сонячна енергетика, біогаз, біометан) [1]. Амонс С., Красняк О. наголошують на важливості екологізації виробництва та впровадження біоенергетичних технологій у сільському господарстві [2]. У дослідженні Прокопова Д. зазначено, що розвиток «зеленої» енергетики в аграрному секторі є ключовим напрямом забезпечення енергетичної незалежності та сталого економічного зростання України [3 с. 643–652].

Аналіз останніх звітів, публікацій та офіційних документів свідчить, що питання сталого розвитку дедалі активніше інтегрується у стратегії провідних аграрних компаній, зокрема й у діяльність ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» (МХП). Компанія демонструє системний підхід до впровадження екологічних, енергетичних та соціальних ініціатив, що підтверджується її нефінансовими звітами, відкритими даними та міжнародними сертифікаціями [4].

У Annual Report / Strategic Report 2023 компанія визначила шість ключових «стовпів зростання» (*Growth Pillars*), одним із яких є «The Planet» — екологічна складова, що безпосередньо відображає прагнення МХП до сталого розвитку. Звіт побудований відповідно до Цілей сталого розвитку ООН (UN SDGs) і демонструє узгодженість корпоративної стратегії з міжнародними принципами відповідального бізнесу [5]. Документ містить дані про впровадження сонячних електростанцій, когенераційних установок і систем накопичення енергії (ESS), а також про розробку проєктів з виробництва біогазу та біометану [6].

У 2024 році МХП ввів в експлуатацію 18 МВт когенераційних установок і 15 МВт сонячних електростанцій, а у 2025 році планував запуск вітрової електростанції потужністю 60 МВт [7]. Важливою подією стало повідомлення про експорт першої партії біометану у вигляді Біо-LNG до Європейського Союзу, що свідчить про визнання компанії як виробника екологічно чистого палива [8].

Дослідження науковців, зокрема Бородіної О., Прокопа І. та Шубравської О. підтверджують, що ключовим чинником успішності проєктів у сфері «зеленої» енергетики є комплексність підходу та стратегічне планування, що враховує економічні, соціальні й екологічні аспекти розвитку [9 с. 3-19]. Аналогічні підходи реалізує МХП, поєднуючи виробництво енергії з відновлюваних джерел із системою переробки побічних продуктів тваринництва, формуючи замкнені цикли виробництва.

Значна увага приділяється також питанням екологічної сертифікації. Міжнародні стандарти ISCC, PAS 2050 та ISO 14067 забезпечують прозорість і довіру до аграрних виробників, які впроваджують сталі практики. МХП отримав низку таких сертифікацій, що підтверджує його високий рівень екологічної відповідальності. Таким чином, досвід компанії узгоджується з найкращими світовими практиками сталого розвитку аграрного бізнесу і може слугувати моделлю для наслідування іншими українськими підприємствами.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексне дослідження стратегій сталого розвитку, що впроваджує аграрна компанія МХП, з визначенням можливостей їх адаптації в українському аграрному секторі через аналіз екологічних, енергетичних і соціальних напрямів корпоративної політики, оцінку ефективності ініціатив у підвищенні енергетичної безпеки, зменшенні викидів і соціальному впливі, виявлення ризиків та обмежень реалізації стратегічних цілей, формулювання практичних рекомендацій для аграрних підприємств України щодо впровадження сталих практик і окреслення напрямів подальших досліджень у сфері сталого розвитку агробізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сталий розвиток аграрного бізнесу є одним із ключових чинників забезпечення продовольчої безпеки держави, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та збереження природно-ресурсного потенціалу. В умовах сучасних викликів — кліматичних змін, воєнних загроз, нестабільності ринкового середовища — питання формування ефективних стратегій сталого розвитку аграрного сектору набуває особливої актуальності.

Вітчизняний аграрний бізнес поступово переходить від екстенсивної моделі господарювання до інноваційно-орієнтованої, заснованої на принципах екологічної відповідальності, соціальної справедливості та економічної ефективності. Такий підхід передбачає не лише зростання обсягів виробництва, але й удосконалення системи управління,

впровадження ресурсозберігаючих технологій, розвиток кооперації та підвищення добробуту сільського населення.

Аналіз сучасних тенденцій розвитку аграрного сектору України свідчить, що більшість підприємств орієнтуються на короткострокові економічні результати, тоді як принципи сталого розвитку потребують довгострокового стратегічного бачення, ефективного використання природних ресурсів і соціальної відповідальності перед громадами. Саме тому важливо розглянути основні напрями та інструменти формування стратегій сталого розвитку аграрного бізнесу з урахуванням вітчизняного досвіду. Так, зокрема МХП реалізує комплексну стратегію сталого розвитку, яка поєднує кілька взаємопов'язаних напрямів, що охоплюють екологічну, енергетичну, соціальну та управлінську сфери. Основна мета цієї стратегії полягає у створенні збалансованої бізнес-моделі, яка дозволяє поєднувати ефективне виробництво із відповідальним ставленням до навколишнього середовища та суспільства.

Розвиток сталого аграрного бізнесу в межах МХП має комплексний характер і охоплює одразу кілька ключових напрямів — енергетичну незалежність, розвиток відновлюваних джерел енергії, екологічну утилізацію відходів, соціальну відповідальність та дотримання міжнародних стандартів корпоративного управління. Розглянемо в табл. 1 основні практичні результати, яких досягла компанія в останні роки.

Одним із найважливіших напрямів стратегії сталого розвитку МХП є підвищення рівня енергетичної самостійності підприємства. Компанія послідовно інвестує у створення власних джерел генерації, що дозволяє не лише зменшити витрати на енергоресурси, а й знизити залежність від нестабільних поставок електроенергії.

У 2024 році МХП ввів в експлуатацію 18 МВт когенераційних установок, які забезпечують одночасне виробництво теплової та електричної енергії для внутрішніх потреб підприємства. Також на підприємствах компанії запущено сонячні електростанції загальною потужністю 15 МВт, які

дозволяють покривати значну частину власного споживання. Впровадження цих рішень є елементом довгострокової енергетичної стратегії компанії, спрямованої на формування гібридної системи енергозабезпечення [7] .

Таблиця 1. Структура стратегічних компонентів сталого розвитку

МХП

Компонент	Зміст	Приклад реалізації
Енергетична трансформація	Використання відновлюваних джерел енергії, створення власної генерації, зниження залежності від імпортованих енергоносіїв	Введення в експлуатацію 15 МВт сонячних електростанцій і 18 МВт когенераційних установок, реалізація проєктів із виробництва біогазу та біометану, встановлення систем накопичення енергії (ESS)
Циркулярна економіка / утилізація відходів	Перетворення органічних і тваринницьких відходів на енергію та добрива	Впровадження біогазових комплексів, дослідження можливостей виробництва біометану, інтеграція з технологіями «зеленої» гідрогенізації
Соціальна відповідальність та взаємодія з громадами	Підтримка місцевих громад, дотримання прав тварин, забезпечення безпечних умов праці, розвиток освіти	Програма «Our People and Their Wellbeing», соціальні ініціативи під час війни, податкові відрахування у місцеві бюджети, підтримка працівників
Корпоративне управління, стандарти та прозорість	Сертифікації, звітування за міжнародними стандартами, дотримання екологічних і соціальних політик	Сертифікації ISCC, Carbon Trust, GlobalG.A.P., упровадження ESG-комплаєнсу, політик з охорони праці, використання земель і поводження з тваринами

Джерело: розроблено автором на основі даних [7]

Крім того, МХП активно готується до реалізації нового масштабного проєкту — вітрової електростанції потужністю 60 МВт, рішення про будівництво якої очікується у 2025 році. Цей крок дозволить компанії збільшити частку відновлюваної енергії в структурі споживання та знизити вуглецевий слід. Для забезпечення стабільності електропостачання та балансування енергосистеми у 2024 році було встановлено системи накопичення енергії (ESS) із загальною потужністю 2 МВт / 4 МВт·год. Вони

забезпечують ефективне управління енергетичними потоками, особливо в періоди пікового навантаження або збоїв у мережі [7] .

Таким чином, МХП перетворюється на енергетично гнучку та стійку компанію, що здатна ефективно реагувати на зміни ринку та зменшувати вплив енергетичних криз.

Важливою складовою стратегії сталого розвитку МХП є впровадження принципів циркулярної економіки, зокрема повторне використання органічних відходів. Компанія активно розвиває технології переробки побічних продуктів птахівництва у біогаз і біометан.

У 2025 році МХП здійснив перший експорт партії Bio-LNG (біометану у зрідженій формі) до Європейського Союзу, що стало значним досягненням не лише для компанії, а й для всього українського агробізнесу. Це свідчить про успішну інтеграцію МХП у міжнародний ринок відновлюваної енергетики та підтверджує високий рівень технологічного розвитку компанії [8] .

Окрім цього, у структурі МХП перебувають два нові проекти з виробництва біометану, які наразі проходять етапи планування та реалізації [7]. Вони передбачають створення потужностей для виробництва біогазу із відходів агровиробництва, що дозволить суттєво знизити обсяги органічних відходів і водночас отримувати додатковий енергетичний ресурс.

Ще одним важливим напрямом сталого розвитку МХП є підвищення рівня прозорості та екологічної відповідальності через міжнародну сертифікацію. Компанія приділяє значну увагу відповідності своїх процесів світовим стандартам сталого управління, що є необхідною умовою для роботи на глобальних ринках.

У 2023 році МХП отримав сертифікацію Carbon Trust Standard, яка підтверджує зусилля компанії щодо зниження викидів парникових газів і оптимізації енергоспоживання. Це свідчить про системний підхід до управління вуглецевим слідом та демонструє прозорість діяльності підприємства.

Також компанія має сертифікації ISCC (International Sustainability and Carbon Certification), які охоплюють сировину, олії, насіння та кормові компоненти, що постачаються на експорт [10]. Крім того, ферми та плантації МХП сертифіковані за стандартом GlobalG.A.P., який гарантує безпечність, якість та екологічність продукції. Такі сертифікації підвищують довіру міжнародних партнерів і забезпечують стабільний доступ компанії до зовнішніх ринків.

У контексті воєнних подій в Україні МХП продемонстрував високу соціальну та економічну стійкість. Незважаючи на складні обставини, компанія не лише зберегла робочі місця, а й продовжила підтримувати місцеві громади та забезпечувати стабільність виробництва.

У 2023 році МХП сплатив близько 6,03 млрд грн податків, із яких значна частина надійшла до місцевих бюджетів [11]. Компанія активно підтримує громади у регіонах присутності, забезпечує гуманітарну допомогу, сприяє розвитку соціальної інфраструктури та допомагає працівникам у складних умовах.

Крім того, підприємства МХП продовжували безперервну діяльність, адаптуючи логістичні ланцюги до нових викликів війни. Завдяки злагодженому менеджменту компанія змогла уникнути серйозних збоїв у постачанні продукції та забезпечити стабільні надходження до бюджету, що є важливим внеском у національну економіку.

Реалізація стратегій сталого розвитку МХП демонструє суттєві переваги як для компанії, так і для суспільства загалом. Завдяки власній генерації підприємство зменшує енергетичні витрати, диверсифікує джерела доходу через продаж «зеленої» енергії та зміцнює свій міжнародний імідж. Також компанія приваблює інвесторів, орієнтованих на ESG-принципи, та підвищує довіру громад.

Водночас існують бар'єри, які обмежують розвиток сталих ініціатив: високі інвестиційні витрати на запуск енергетичних проєктів, нестача державних стимулів, складність приєднання до енергомереж і

транспортування біометану. Вплив мають також нестабільність тарифної політики та відсутність системних механізмів підтримки виробників «зеленої» енергії.

Таблиця 2. Порівняння енергетичних потужностей та «зелених» проєктів МХП

Проєкт / Напрямок	Потужність / обсяг	Стан реалізації	Коментар
Сонячні електростанції	15 МВт	Введено в експлуатацію у 2024 році	Частина програми енергетичної автономності
Когенераційні установки	18 МВт	Введено в експлуатацію у 2024 році	Використовуються для виробництва електроенергії та тепла
Вітрова електростанція	60 МВт	У процесі планування, рішення очікується у 2025 році	Потенційне велике джерело відновлюваної енергії
Системи накопичення енергії (ESS)	2 МВт / 4 MWh	Встановлено у 2024 році	Балансування енергосистеми, підвищення стабільності
Експорт Bio-LNG	Перша партія	Реалізовано у 2025 році	Вихід на зовнішній ринок біометану

Джерело: розроблено автором на основі даних [7] та [8]

Для мінімізації цих ризиків МХП впроваджує комплексну систему ESG-менеджменту, що включає внутрішні політики — *Environmental Policy*, *Land Use Policy*, *Animal Welfare Policy* та *Stakeholder Engagement Plan*. Компанія проводить внутрішні та зовнішні аудити, інвестує у нові технології енергозбереження й системи накопичення енергії, а також регулярно звітує про результати своєї діяльності [7] .

Стратегічний підхід МХП до сталого розвитку доводить, що ефективне управління екологічними, соціальними та енергетичними аспектами може стати джерелом не лише корпоративної відповідальності, а й довгострокової конкурентної переваги в умовах глобальних викликів.

Таблиця 3. Сертифікації та міжнародні стандарти, отримані МХП

Стандарт/сертифікація	Область застосування	Рік отримання	Значення для сталого розвитку
Carbon Trust Standard	Виробництво курятини та маркетинг	2023	Підтвердження зменшення вуглецевого сліду, прозорість екологічних показників (<i>quarterlytics.com</i>)
ISCC	Сировина, олії, насіння, шрот	2023	Гарантія екологічної сертифікації для експорту на міжнародні ринки (<i>quarterlytics.com</i>)
GlobalG.A.P.	Ферми, плантації, виробництво кормів	2023	Відповідність вимогам безпеки, якості та екологічної сталості (<i>quarterlytics.com</i>)

Джерело: розроблено автором на основі даних

Таким чином, реалізація стратегій сталого розвитку в МХП має системний характер і охоплює всі ключові сфери діяльності підприємства — від енергетики до соціальної відповідальності. Отримані результати підтверджують, що компанія не лише адаптується до сучасних викликів, а й формує нові стандарти сталості в українському аграрному бізнесі.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Проведене дослідження засвідчило, що ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» (МХП) є одним із найпослідовніших прикладів упровадження стратегій сталого розвитку в українському аграрному секторі, оскільки компанія системно інтегрує принципи сталості у всі сфери своєї діяльності — від енергетики до соціальної політики, доводячи, що сучасний агробізнес може бути одночасно ефективним, інноваційним і екологічно відповідальним. МХП активно проводить енергетичну трансформацію, зменшуючи

залежність від викопних ресурсів та розвиваючи власну генерацію завдяки проєктам когенерації, сонячним електростанціям, системам накопичення енергії (ESS) і підготовці до запуску вітрової станції, що створює передумови для енергетичної автономності підприємства. Значущим досягненням є експорт Bio-LNG, який не лише відкриває компанії шлях на зовнішні ринки, а й утверджує її як лідера зеленої енергетики. Високий рівень екологічних стандартів і сертифікацій (ISCC, Carbon Trust, GlobalG.A.P.) підвищує довіру партнерів і споживачів, забезпечує прозорість діяльності МХП і сприяє розвитку міжнародної кооперації. Водночас компанія демонструє соціальну відповідальність через підтримку місцевих громад, розвиток інфраструктури, створення робочих місць і сплату податків навіть у період воєнних викликів, зміцнюючи соціальну стійкість регіонів. Разом із тим виявлено низку ризиків, що ускладнюють масштабування сталих практик: високі інвестиційні витрати, складність доступу до фінансування, недосконалість нормативної бази та інфраструктурні обмеження у сфері транспортування й зберігання біометану, що потребує державної підтримки, партнерства бізнесу, науки й влади та вдосконалення механізмів ESG-менеджменту.

Подальші наукові дослідження мають зосереджуватися на кількісному моделюванні впливу енергетичних проєктів (сонячних, вітрових, біометанових) на скорочення викидів CO₂, визначенні економічної ефективності цих ініціатив за різних сценаріїв цін на енергоносії та аналізі ланцюгів постачання (Scope 3) для повної оцінки екологічного сліду підприємства. Важливо дослідити можливості адаптації практик МХП для малих і середніх агровиробників, зокрема в аспекті питомих витрат, ризиків і бар'єрів, а також розробити рекомендації щодо впровадження доступних моделей енергетичної та екологічної модернізації. Перспективним напрямом є вивчення інноваційних технологій — виробництва зеленого водню, вдосконалення ESS, розвитку біометанових рішень і цифрових інструментів для моніторингу та управління екологічними ризиками. Не менш важливим завданням залишається аналіз державної політики й регуляторних

механізмів, що можуть стимулювати розвиток сталого агробізнесу через систему податкових пільг, сертифікаційних стандартів і державно-приватного партнерства у сфері відновлюваної енергетики. У підсумку, подальше поглиблення досліджень у галузі сталого розвитку аграрного бізнесу на прикладі МХП стане основою для формування нових стратегічних підходів, здатних забезпечити довгострокову конкурентоспроможність українського аграрного сектору в умовах глобальних екологічних і економічних викликів.

Література

1. Шуст О.А., Юхименко П.І., Димань Т.М. та ін. *Ціннісно-орієнтовані імперативи організаційно-економічного забезпечення економічного управління підприємством в умовах “зеленої” економіки: монографія*. 2025. БНАУ. Біла Церква. Україна.
2. Амонс С., Красняк О. Екологізація аграрного виробництва як основа формування системи продовольчої безпеки України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 47. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-41> (дата звернення: 28.09.2025).
3. Прокопов Д. Біоенергетика у сталому розвитку сільського господарства: проблеми та перспективи розвитку галузі. *Acta academiae beregsasiensis. economics*. 2023. № 4. С. 643–652. URL: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-4-643-652> (дата звернення: 28.09.2025).
4. Investor relations & corporate governance. “Working for Victory | МHP”. 2025. URL: <https://mhp.com.ua/en/mhp-se> (дата звернення 28.09.2025).
5. Sustainability reports. “Working for Victory | МHP”. 2025. URL: <https://mhp.com.ua/en/mhp-se/nefinansovi-zviti> (дата звернення 29.09.2025).
6. Sustainable development | МHP. “Working for Victory | МHP”. 2025. URL: <https://mhp.com.ua/en/stalyy-rozvytok> (дата звернення 29.09.2025).
7. Interfax-Ukraine. “MHP launches 18 MW of cogeneration, 15 MW of solar plants for own needs in 2024, plans 60 MW wind plant - Dombrovsky”.

2025. URL: <https://en.interfax.com.ua/news/press-conference/1039698.html> (дата звернення 28.09.2025).

8. Advanced BioFuels USA. “MHP exported the first Ukrainian batch of liquefied biomethane bio-LNG to the European Union”. 2025. URL: <https://advancedbiofuelsusa.info/mhp-exported-the-first-ukrainian-batch-of-liquefied-biomethane-bio-lng-to-the-european-union> (дата звернення 26.09.2025).

9. Бородіна О., Прокопа І., Шубравська О. Стратегічні орієнтири сільського господарства і сільських територій України на період до 2030 р.: відповідність європейському вибору. *Економіка України*. 2025. Т. 68, № 1 (758). С. 3–19. URL: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.01.003> (дата звернення: 28.09.2025).

10. LNG Prime. “Ukraine's MHP delivers first bio-LNG supplies to EU”. 2025. URL: <https://lngprime.com/europe/ukraines-mhp-delivers-first-bio-lng-supplies-to-eu/150943/> (дата звернення 29.09.2025).

11. Bioenergy Insight. “Ukraine plans seven more biomethane projects by end of the year”. 2025. URL: <https://www.bioenergy-news.com/news/ukraine-plans-seven-more-biomethane-projects-by-end-of-the-year/> (дата звернення 29.09.2025).

12. Contributors to Wikimedia projects. “PrJSC MHP - Wikipedia”. 2025. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/PrJSC_MHP (дата звернення 28.09.2025).

References

1. Shust, O.A., Yukhymenko, P.I., and Dyman, T.M. (2025), *Tsinnisno-orientovani imperatyvy orhanizatsiino-ekonomichnoho zabezpechennia ekonomichnoho upravlinnia pidpriemstvom v umovakh “zelenoi” ekonomiky: monohrafiia* [Value-oriented imperatives of organisational and economic management of an enterprise in the “green” economy: monograph], BNAU, Bila Tserkva, Ukraine.

2. Amons, S. and Krasnyak, O. (2023), “Ecologisation of agricultural production as the basis for the formation of Ukraine’s food security system”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 47. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-41>.

3. Prokopov, D. (2023), “Bioenergy in the sustainable development of agriculture: problems and prospects for the development of the industry”, *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, vol. 4, pp. 643–652. <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-4-643-652>.
4. MHP (2025), “Investor relations & corporate governance”, available at: <https://mhp.com.ua/en/mhp-se> (Accessed 28 Sep 2025).
5. MHP (2025), “Sustainability reports”, available at: <https://mhp.com.ua/en/mhp-se/nefinansovi-zviti> (Accessed 29 Sep 2025).
6. MHP (2025), “Sustainable development”, available at: <https://mhp.com.ua/en/stalyy-rozvytok> (Accessed 29 Sep 2025).
7. Interfax-Ukraine (2025), “MHP launches 18 MW of cogeneration, 15 MW of solar plants for own needs in 2024, plans 60 MW wind plant - Dombrovsky”, available at: <https://en.interfax.com.ua/news/press-conference/1039698.html> (Accessed 28 Sep 2025).
8. Advanced BioFuels USA (2025), “MHP exported the first Ukrainian batch of liquefied biomethane bio-LNG to the European Union”, available at: <https://advancedbiofuelsusa.info/mhp-exported-the-first-ukrainian-batch-of-liquefied-biomethane-bio-lng-to-the-european-union> (Accessed 26 Sep 2025).
9. Borodina, O., Prokopa, I. and Shubravska, O. (2025), Strategic Guidelines for Agriculture and Rural Areas of Ukraine until 2030: Compliance with the European Choice, *Economy of Ukraine*, vol. 68, no. 1 (758), pp. 3–19. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.01.003>.
10. LNG Prime (2025), “Ukraine's MHP delivers first bio-LNG supplies to EU”, available at: <https://lngprime.com/europe/ukraines-mhp-delivers-first-bio-lng-supplies-to-eu/150943/> (Accessed 29 Sep 2025).
11. Bioenergy Insight (2025), “Ukraine plans seven more biomethane projects by end of the year”, available at: <https://www.bioenergy-news.com/news/ukraine-plans-seven-more-biomethane-projects-by-end-of-the-year/> (Accessed 29 Sep 2025).
12. Wikimedia (2025), “PrJSC MHP”, available at: https://en.wikipedia.org/wiki/PrJSC_MHP (Accessed 28 Sep 2025).

Стаття надійшла до редакції 30.10.2025 р.